

54 /

ΜΙΜΗΣ ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ / ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αν θέλει κανείς να μάθει όλο το παρασκόνιο της Μεταπολίτευσης, αρκεί να διαβάσει το «Κάτω από τις στάχτες» του Μίμη Ανδρουλάκη (εκδόσεις Πατάκη), που μπορεί να περιγραφεί ως αυτοβιογραφία αλλά ουσιαστικά συνιστά ένα πανόραμα όλων των μυστικών διαπραγματεύσεων και συνομιλιών ανάμεσα στις κυρίαρχες πολιτικές προσωπικότητες της χώρας. Κατάλυτικός παράγοντας των εξελίξεων ο ίδιος ο Ανδρουλάκης, αρχικά ως το «παιδί» του Χαρίλαου Φλωράκη (ο ίδιος λέει ότι ξεκίνησε να του γράφει κρυφά τους λόγους σε ηλικία 24 ετών, αρνούμενος όμως να πάρει θέση στο κόμμα) και κατόπιν ως κορυφαίος πολιτικός παράγοντας, φαίνεται να διαδραμάτισε κεντρικό ρόλο κατά τις κρυφές συζητήσεις για την ένωση της Αριστεράς, ενώ υπήρξε ο ενδιάμεσος για τη συμφιλίωση το κρίσιμο '89 του Φλωράκη με τον Ανδρέα Παπανδρέου, ο οποίος αποτελούσε πάντα κρυφή αδυναμία του καπετάν Γιώτη.

Όλες οι παρασκηνιακές κινήσεις περιγράφονται στο βιβλίο πίσω από τις κλειστές πόρτες, όπως αυτές του σπιτιού του Λεωνίδα Κύρκου με τις γάτες του αειμνηστού πολιτικού να εκνευρίζουν τον Ανδρουλάκη και τις μεταξύ τους συγκρούσεις τελικά να λύνονται από μια ωραία βραδιά ρακοποσίας και καντάδας στα Χανιά που, όπως λέει, σήμανε την οριστική του ρήξη με το Κόμμα («Ενα είναι το κόμμα, το ΚΚΕ»), όπως και οι συναντήσεις των εκδότων της εποχής με όλους τους πολιτικούς, ειδικά τον Κίτσο Τεγόπουλο ο οποίος, όπως λέει, ήταν ο μόνος που έμπαινε στο γραφείο του Φλωράκη χωρίς καν να χτυπήσει.

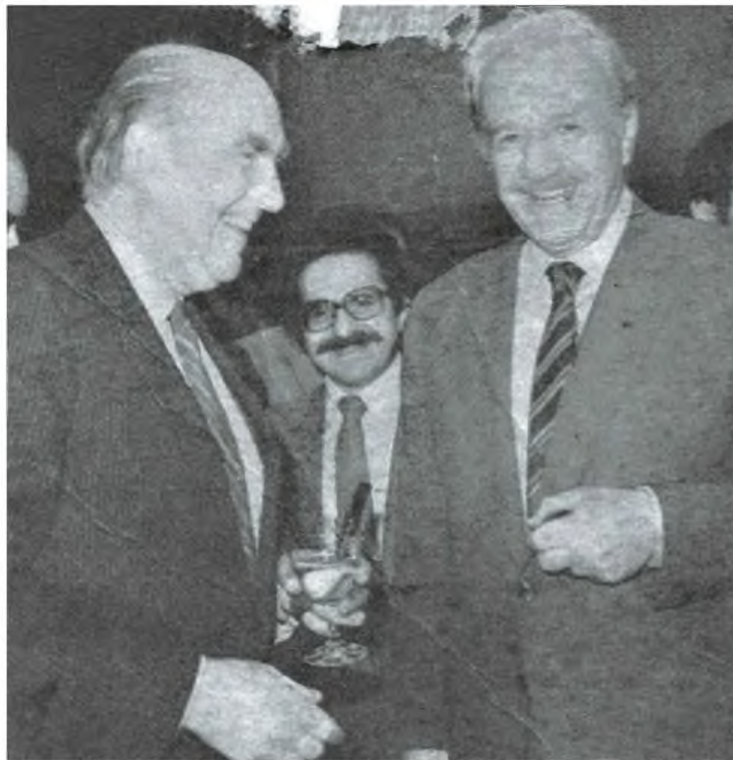
Εννοείται από ένα βιβλίο του Μίμη δεν θα μπορούσαν να απουσιάζουν οι ωραίες γυναίκες, είτε αυτές που συναντούσε στα ταξίδια στις τότε κομμουνιστικές χώρες είτε αυτές στις οποίες πάντοτε υπέκυπτε ο Ανδρέας Παπανδρέου ή διαπραρούσε κρυφές ο Κωνσταντίνος Καρμανλής, αλλά η απόλυτη ερωμένη τελικά είναι μία: η πολιτική. Αν στα προηγούμενα βιβλία του δέσποζε πάντα μια γυναίκα ως αφανής ήρωας, η μούσα, εδώ τον επικρατέστερο ρόλο τον έχει η πολιτική και οι κορυφικοί εκφραστές της, που παρελαύνουν όλοι μαζί από τον Ηλία Ηλιοί και τον Λεωνίδα Κύρκο μέχρι τον Χαρίλαο Φλωράκη, και από τον Κωνσταντίνο Καρμανλή μέχρι τον Ανδρέα Παπανδρέου, ο οποίος παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο τόσο ως ο άνθρωπος όσο και ως εκείνος γύρω από τον οποίο ξετυλίχθηκαν οι μέρες του '89 που περιγράφονται αναλυτικά στο βιβλίο.

Της γερακίνας γιος

Επειδή για τον Μίμη Ανδρουλάκη κρίσιμο ρόλο παίζουν οι στιγμές στον ρου της Ιστορίας και οι συμπλοκές περισσότερο από τις μεγάλες αποφάσεις, είναι τρομερή η κάπως διονυσιακή περιγραφή του ζειμπέκικου του Ανδρέα, που έπαιξε καταλυτικό ρόλο, όπως τονίζει, για την παραμονή του στην Ελλάδα. Ήταν Νοέμβριος του 1974, όταν το νεοσύστατο ΠΑΣΟΚ ήρθε τρίτο κόμμα στις εκλογές μετά την Ένωση Κέντρου του Γεωργίου Μαύρου. Ο ίδιος θεώρησε ότι με το 13,6% και τις 12 έδρες που απέσπασε ο λαός του έστειλε αρνητικό μήνυμα και ότι το αποτέλεσμα ήταν παραπάνω από εξευτελιστικό. Είχε «βυθιστεί σε πραγματική ψυχοπαθολογική κατάθλιψη και είχε ενημερώσει τους εμπιστούς επιτελείς του ότι εγκαταλείπει τον πολιτικό στίβο και ότι συνεχίζει την ακαδημαϊκή του καριέρα στον Καναδά», γράφει ο Ανδρουλάκης. Μέχρι που το αποχαιρετιστήριο βράδυ στο περίφημο «Χάραμα», ο Τατσάκης κάνει τη μοιραία κίνηση. «Ο παμπόνηρος Τρικαλινός, αφού παίζει δυο τρία κομμάτια για προθέρμανση, αφερώνει “Στον Μεγάλο” το επόμενο: “...είμαι της Γερακίνας γιος, τι κι αν μ’ ανοήγουνε πληγές...”».

Και τότε συνέβη το μοιραίο. «Ο Ανδρέας μαγνητομήνος, ελαφρά πιωμένος, σπικνέται με τελετουργικές κινήσεις κι αφήνεται στον ρυθμό του ζειμπέκικου. Το μισό μαγαζί γοναπιστό γύρω από το πάλλο χτυπά τα χέρια, οι άλλοι στα τραπέζια τραγουδούν. Όταν τελειώνει το τραγούδι, ο Βασίλης σπικνέται και υποκλίνεται στον “Μεγάλο”. Το μαγαζί όρθιο αποθεώνει τον Ανδρέα. “Θα μείνω, θα παλέψω, θα κερδίσω, είμαι της Γερακίνας γιος”. Δεν ξανάπε κουβέντα για τον Καναδά».

Βέβαια, όπως εξομολογήθηκε εκ των υστέρων κάποιος πιστός παρατρεχάμενος, το σκηνικό δεν ήταν τόσο αυθόρμητο και είχαν κλειστεί τραπέζια εκ των προτέρων με ποτούς

Η συμφιλίωση του Ανδρέα Παπανδρέου με τον Χαρίλαο Φλωράκη. Πίσω τους διακρίνεται ο Μίμης Ανδρουλάκης, ο οποίος επιλέγει να βάλει τη φωτογραφία στο οπισθόφυλλο του βιβλίου του

«Ο “ΜΕΓΑΛΟΣ” ΕΙΝΑΙ ΛΙΩΜΑ, ΚΟΙΤΑΝΑ ΤΟΝ ΑΝΕΒΑΣΕΙΣ»

Ο Μίμης Ανδρουλάκης, βετεράνος της πολιτικής, στον β' τόμο της αυτοβιογραφίας του, «Κάτω από τις στάχτες», αποκαλύπτει όλο το πολιτικό παρασκόνιο της Μεταπολίτευσης. Το ζειμπέκικο που άλλαξε τη γνώμη του Ανδρέα, το σκάνδαλο Κοσκωτά, ο ρόλος του Κύρκου στην παραπομπή Παπανδρέου στο Ειδικό Δικαστήριο, οι μυστικές επαφές για την ένωση της Αριστεράς και οι κρυφές ερωμένες των πολιτικών

της Tivas Μανδιλάρη
tmandilara@protothema.gr

φίλους και ωραίες γυναίκες: «Ο "Μεγάλος" είναι λιώμα, κοιτά να τον ανεβάσεις». Δεν ήταν, όμως, μόνο ότι άρεσαν στον Ανδρέα τα ζειμπέκικα, ήταν και κάτι άλλο που του είχαν πει και του είχε μείνει. «Στον Καναδά, τα χρόνια της δικτατορίας, μερικοί Έλληνοι ανδρικοί συμβούλευσαν τον αρχηγό του ΠΑΚ: "Για να επιστρέψεις στην Ελλάδα λαϊκός γιγής, πρέπει να αποτινάξεις τη ρετινιά του Αμερικανού τεχνοκράτη ακαδημαϊκού. Το κλειδί για να ταυτιστείς με τον λαό είναι το ζειμπέκικο"». Έτσι επιτρατεύθηκε κάποιος Πανταζής, κρυφοκομμουνιστής, που έστεινε «μαγαζιά» στον Καναδά για να του κάνει μυστικά ταχύρρυθμα μαθήματα ζειμπέκικου.

Η ερωμένη του Καραμανλή

Όπως ο Φλωράκης δεν μιλούσε ποτέ για τις γυναίκες του, τις οποίες κρυφά επιμελώς κρυφές, αφού, όπως έλεγε διαρκώς στον έμπιστο Ανδρουλάκη, «είχε παντρευτεί τον πολιτικό», έτσι και ο Καραμανλής φυλούσε ως επιπροσφράγιστο μυστικό τον ερωτικό του βίο. Μόνο που κάποια μέρα του '77, ο νεαρός Μίμης εκμυστηρεύτηκε το μυστικό του Εθνάρχη στον καπετάν Γιώτη: «Ο Καραμανλής, ο ασκίπτις κατά τον θρύλο, έχει κρύψει ερωμένη...». «Πάψε, βρε...», θα του πει εκείνος: «Είναι καλλονή. Πρώην "Mis Ελλάς", δημοσιογράφος σε περιοδικό μόδας. Αφού δεν πιστεύεις, σταματά και κλείνω για πάντα το στόμα μου γι' αυτό το θέμα». «Μα δεν είναι με την ανιψιά του Παναγιώτη Κανελλόπουλου», αναρωσιέται ο Χαρίλαος. «Την Αμαλία; Εκεί πάρε διαζύγιο από το '72. Ωστόσο, διατηρούσε παράλληλο δεσμό επί χρόνια με την πανέμορφη δημοσιογράφο. Το παράδοξο είναι η ομοιότητά της με την επίσης όμορφη αλλά μελαγχολική σύζυγο Αμαλία Κανελλόπουλου». «Πώς τη λένε», τον ρωτά ο Φλωράκης. «Μαρίνα Δημητροπούλου, ρομαντικής καιαγωγής. Αξιοπιστη προσωπικότητα, όχι χαζοκόμω», του απάντησε. «Πού το 'μαθες εσύ»;», τον ρωτά με καχυποψία ο καπετάν Γιώτης. «Όταν τον ανέφερα την πηγή, έμεινε μ' ανοικτό το στόμα. Ορκίστηκε στα κόκαλα του παππού μου Δημήτρι ότι θα το ξεχάσω». Πολλά χρόνια αργότερα, τον Απρίλη του 2001, τον παίρνει τηλεφώνο ο Χαρίλαος. Εντεκα χρόνια μετά τον επεισοδιακό χωρισμό τους, διατηρούσαν μια ανθρόπινη ελεύθερη επικοινωνία. «Είδες τον "Ταχυδρόμο";», τον ρώτησε. «Όχι», απάντησε ο κ. Ανδρουλάκης. «Ε, εμφανίστηκε αυτή η "λεγάμενη" του Καραμανλή». Η Μαρίνα διλώνει πως απέφυγαν και οι δύο τον γάμο: «Ας μείνουμε κρυμμένοι και ευτυχισμένοι».

Το σκάει από τη Βουλή

Δεν είχαν περάσει πολλές μέρες από τότε που ο Παπανδρέου συνέτριψε τον Γεώργιο Ράλλη στις εκλογές του '81 και το πρόβλημα του κόμματος της τότε αξιωματικής αντιπολίτευσης πήρε ο Ευάγγελος Αβέρωφ. Οι πρώτες μέρες στη Βουλή ήταν πραγματικά εκρηκτικές και όλοι περιμεναν με αγωνία την πρώτη αναμέτρηση του πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου με τους αρχηγούς των κομμάτων. Μόνο που την ώρα που ο Αβέρωφ ήταν στο βήμα, και προτού καν τελειώσει την ομιλία του, ο πρωθυπουργός, που φάνοταν εμφανώς να βαριέται, εξαφανίζεται από την αίθουσα της Ολομέλειας. «Είχαμε ετοιμάσει μια ομιλία-αναμέτρηση πρόσωπο με πρόσωπο με τον πρωθυπουργό. Τώρα ο Χαρίλαος έφραυκε με το φάντασμα του. Πώς και γιατί ο Ανδρέας προχώρησε σ' αυτή την προσβολή σε μια φάση που οι σχέσεις τους ήταν εποικοδομητικές», γράφει χαρακτηριστικά ο Ανδρουλάκης. Ο Χαρίλαος περίμενε μάταια από στιγμή σε στιγμή να επιστρέψει ο Ανδρέας στην αίθουσα. «Τι περιμένεις από παλιό τροσκόσιπ;», θα σχολιάσει αργότερα ο καπετάν Γιώτης φανερά ενοχλημένος. Παρότι η λημοσύνη του Παπανδρέου ήταν παρκαρισμένη στη Βουλή, ο ίδιος απουσίαζε. Από έναν Κρητικό αστυνομικό μοτοσικλετιστή συνοδείας, ο Ανδρουλάκης θα μάθει ότι ο Ανδρέας είχε φύγει με άλλο αυτοκίνητο και έπετα από ελντομύς μέσω Λυκαβιττού βρέθηκε σε γνωστό ξενοδοχείο του Συντάγματος. Ο μάγειρας του ξενοδοχείου, που ήταν γνωστός του, θα του αποκαλύψει ότι ο Παπανδρέου ήταν στη σουίτα με γυναίκα. Επιστρέφοντας στη Βουλή θα προλάβει τον μαυινόμο Μίκη Θεοδωράκη πριν κάνει κάποια εμπρηστική δήλωση για τη φυγή του Ανδρέα, ενώ απευθυνόμενος στον Χαρίλαο θα του πει: «Ποιον Τρόσκι ανακάτεψες, βρε Χαρίλαε; Ο Ανδρέας εδίο απέναντι γ...!».

Ο Μπακογιάννης σώζει το ΚΚΕ

«Επτά και μισό το πρωί ν' ακούς φωνές στο γραφείο του Χαρίλαου, δεν είναι συνηθισμένο», γράφει ο Ανδρουλάκης. Ο λόγος ήταν γιατί ο «Ριζοπάσις» είχε δημοσιεύσει ένα ανυπόστατο άρθρο που τους είχε δώσει ο Εβέρτ, για δήθεν εμπλοκή του Παύλου Μπακογιάννη σε οικονομικό σκάνδαλο. Η αγωγή και τα χρήματα που τους ζητούσε θα σήμαιναν οικονομική καταστροφή για το κόμμα. Παρότι προσπάθησαν να βρουν κάποιους ενδιάμεσους, ο Ανδρουλάκης αποφάσισε να πάει ο ίδιος να τον βρει. Σε αντίθεση με ό,τι θα περίμενε ο ίδιος, τον υποδέχτηκε με θερμότητα στο γραφείο αποκαλύπτοντάς του, μάλιστα, πολλά τοιμπρά περιστάσια για την πλοκή του ειδήλιου του με την Ντόρα. Χωρίς να πούνε λέξη για την αγωγή, ο Μπακογιάννης τον παρότρυνε να πάνε σε ένα μαγέρικο, εκεί δίπλα, για ρακέ. «Μέχρι στιγμής δεν του είχα πει λέξη για την αγωγή σε βάρος του "Ριζοπάσις", ούτε φρονικά για τον αυτοπόνο λόγο της ετισοκείφης μου, που τον έκανε να ματαιώσει τις συναντήσεις του». Αφού

χειράσει για την αμείλι μω να τον ενημερώσω για το φιάσκο μου». Του τηλεφώνησα σαν βρεγμένη γάτα. Δεν πίστευα στα αυτά μου για τη θερμή υποδοχή του. «Πώς τα κατάφερες με μαγιάσα και τον έβερτες βόλτα; Ποιον έβαλες μεσάζοντα;», «Τι εννοείς;», «Με δουλεύεις; Ο Μπακογιάννης ανακάλεσε την αγωγή, μας πήρε ο δικηγόρος του. Ποιον έβαλες;», «Κανένα. Εγώ ο ίδιος πήγα στο γραφείο του, αλλά δεν πρόλαβα να τον πω τίποτα για την αγωγή, ούτε ο "Ριζοπάσις" θα ζητήσει αίριο συγγνώμη». Έμεινε άφωνος. Στην αρχή νόμισε πως αστειεύομαι. «Σοβαρολογείς;», Του ανέφερα επί τροχάδην τα περιστάσια. «Ε, τότε, όταν μπήκε στο εσωτερικό του μαγέρικου μάλλον τηλεφώνησε στον δικηγόρο του». Ο Χαρίλαος σταμάτησε για λίγο και κατέληξε: «Πρέπει να 'να καλός άνθρωπος». Έτσι γνώρισα τον Παύλο Μπακογιάννη λίγους μήνες πριν από τη δολοφονία του και να σκεφτεί κανείς ότι φηπάτικε στη συνέχεια ένα μυστοτόρημα από πρώην συντρόφους, ιδιαίτερα από παλιά φίλη μου, ότι από το '80 ετοιμάζαμε μαζί με τον Παύλο τη "συγκυβέρνηση του '88". Αιτιοίμαι που δεν είχα την αστική ευγένεια να του τηλεφωνήσω και να τον ευχαριστήσω», καταλήγει ο Ανδρουλάκης.

Ο έρωτας Ανδρέα - Φλωράκη

Από την αρχή μέχρι το τέλος του βιβλίου, ο Μίμης Ανδρουλάκης επιμένει σε μια αρχή: στη διευρυμένη ενότιπα της Αριστεράς. Παρότι εκφράζει σεβασμό προς το πρόσωπο του Λεωνίδα Κύρκου, του επιρρίπτει σημαντικές ευθύνες για την επιμονή του στον απομονωτισμό του ΚΚΕ Εσωτερικού και την καθυστέρηση στη μετέπειτα δημιουργία του Συνασπισμού το 1989 ως μια συμμαχία όλων σχεδόν των Αριστερών σχημάτων και ως μια από τις σπάνιες φορές που η Αριστερά ένωσε, έστω για λίγο, τις δυνάμεις της στην Ελλάδα. Αντίστοιχα, του επιρρίπτει έμμεσες ευθύνες για προκαταρκτικό ρόλο στις συνεννοήσεις που γίνονταν ανάμεσα στον Φλωράκη και τον Παπανδρέου για τη δημιουργία οικογενειακής κυβέρνησης, καθώς πιστεύει ότι αν η Οικουμενική που σχηματίστηκε τον Νοέμβριο του '89 με τη συμμετοχή και του ΠΑΣΟΚ είχε σχηματιστεί τον Ιούνιο, «η εξέλιξη θα ήταν διαφορετική και το μοιραίο λάθος της παραπομπής του Ανδρέα θα είχε αποφευχθεί». Κυρίως, όμως, αυτό που αποκαλύπτει, και δεν είναι τυχαία η φωτογραφία στο οπισθόφυλλο του βιβλίου που δείχνει τον Ανδρέα Παπανδρέου με τον Χαρίλαο Φλωράκη να χαμογελάνε και στη μέση οι είναι ο Μίμης Ανδρουλάκης, είναι ότι ο καπετάν Γιώτης έτρεφε ιδιαίτερη αδυναμία στον Ανδρέα. Η φωτογραφία, μάλιστα, είναι από την πρώτη συνάντηση μεταξύ των δύο ηγετών μετά την παραπομπή του Ανδρέα. Ο Ανδρουλάκης σπεύδει να προυπαντήσει τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ προκειμένου να βγάλει από τη δύσκολη θέση τον Χαρίλαο που ήταν αμύηανος. «Στερνή μας γνώση...» του λέει, και ο Ανδρέας ανταποκρίνεται με ένα αυθόρμητο γέλιο. «Ζίντροφε Χαρίλαε, ο Ανδρέας», λέει ο Ανδρουλάκης και ακολουθεί μια εγκάρδια σκηνή ανάμεσά τους, δείγμα τού ότι ο πάγος έχει λιώσει.

Είχε προηγηθεί επίσκεψη του Φλωράκη στον Ανδρέα Παπανδρέου στο Γενικό Κρατικό, όπου ο Ανδρέας τού είχε προτείνει να συγκροτήσουν Ομάδα Κοινού Προγράμματος για τη στρατηγική συνεργασία ΠΑΣΟΚ-ΣΥΝ αμέσως μετά τις εκλογές του Ιουνίου. «Εδώ και δεκαπέντε χρόνια σε περιμένο, μάλλιασε η γλώσσα μας να σ' το λέμε και τώρα για λίγους μήνες θα μας πιάσει ο πόνος». «Χαρίλαε, μόνο οι δύο μας». «Βρε Ανδρέα, θα φανεί αναδιόπιστο, θα βουτίουν ότι πάμε να τα κουκουλώσουμε. Ούτε για σένα είναι καλό», θα του πει, υπονοώντας πως «μια κυβέρνηση ευρύτερης στήριξης είναι το καλύτερο οχιρό προστάσιας του». Ο Ανδρέας ήταν κατηγορηματικός: «Δεν συνεργάζομαι με τον Μπισοτάκη!». Δύο ημέρες πριν, ο Κύρκος τηλεφωνεί στον Ανδρουλάκη και συναντούνται καθ' οδόν αποκαλύπτοντάς του ότι πηγαίνει να βολιδοσκοπήσει τον Γεώργιο Ράλλη. Παρότι ο Κύρκος ζήτησε απόλυτη εξεμύθεια, θα σπεύσει αφυκολόγητα να δημοσιοποιήσει σε συνέντευξη Τύπου, και μάλιστα την ημέρα που παραλάμβανε ο Χαρίλαος τη διερευνητική εντολή, ότι έγινε πρόταση στον πρώην πρωθυπουργό να ηγηθεί της κυβέρνησης συνεργασίας, «καίγοντας» τη. «Μερικούς μήνες μετά, επί οικογενειακής Ζωλότας, αρχές 1990, αντίλλαξε μερικές κοιφές στο πόδι με τον Ράλλη», αναφέρει ο Ανδρουλάκης και εκείνος του αποκάλυψε: «Ο Κύρκος με ρώτησε αν θα δεχόμουν τον σχηματισμό κυβέρνησης μόνο με τη στήριξη ΠΑΣΟΚ και Συνασπισμού και του απάντησα όχι».

Ποιοι συμβούλεψαν τον Ανδρέα: «Για να επιστρέψεις στην Ελλάδα ως λαϊκός γιγής πρέπει να αποτινάξεις τη ρετινιά του Αμερικανού τεχνοκράτη ακαδημαϊκού. Το κλειδί για να ταυτιστείς με τον λαό είναι το ζειμπέκικο». Ο Μίμης Ανδρουλάκης αποκαλύπτει και το «σκασιαρχείο» του τότε πρωθυπουργού από τη Βουλή, το 1981, για να πάει σε σουίτα ξενοδοχείου με γυναίκα!

φάγανε όλα τα εδέσματα έχοντας ως παρέα τον Γεώργιο Βότση και τον θείο του Παντελή Μπουκάλια, Δήμο Μαυρομάτη, ο Μπακογιάννης αποσύρθηκε στο εσωτερικό του μαγαζιού για να κάνει ένα τηλεφώνημα και όταν επέστρεψε η παρέα είχε αυξηθεί. Η περίπτωση δεν βοηθούσε να μιλήσει για την αγωγή και όταν ο Μπακογιάννης έφυγε Ξαφνικά από το τραπέζι, ο Ανδρουλάκης ήξερε ότι η αποστολή του είχε ναυαγήσει, αφού δεν τόλμασε καν να του μιλήσει για τον «Ριζοπάσις». Λίγες ώρες αργότερα και μόλις είχε φτάσει στην Καλαμάτα με βαρύ κεφάλι από τη ρακοκατάνυξη, τα παιδιά της οργάνωσης του είπαν ότι τον έψαχνε σαν τρελός ο Χαρίλαος. «Ωχ! Θα με κατα-